Eeva Vartio

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.11.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi (HE 112/2025 vp)

Sosiaali- ja terveysministeriön vastine

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yleistukilaki. Esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalain (1290/2002) ja työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) sekä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) muuttamista. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi 30 muuta lakia. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi työttömyysturvalain peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea koskeva lainsäädäntö. Esityksen keskeisen sisällön osalta ministeriö viittaa 4.11.2025 antamaansa asiantuntijalausuntoon eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valtioneuvoston työnjako yleistuessa vastaisi nykyisin työttömyysturvajärjestelmässä noudatettua. Yleistuen toimeenpanoa johtaisi, ohjaisi ja kehittäisi ylimpänä viranomaisena toimeentuloturvaan liittyvien asioiden osalta sosiaali- ja terveysministeriö ja työvoimapoliittisten asioiden osalta työ- ja elinkeinoministeriö. Tämä vastine on valmisteltu yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa sen toimialan osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle asiassa annettujen asiantuntijalausuntojen sekä eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 41/2025 vp) ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon (TyVL 10/2025 vp) johdosta vastineenaan seuraavaa.

Yleistukilaki

Yhteenveto yleistuesta

Osa yleistuen saamisen edellytyksistä vastaisi keskeisesti nykyisen työmarkkinatuen erityispiirteitä, joita ovat odotusaika, tarveharkinta, osittainen yleistuki vanhempiensa taloudessa asuvalle henkilölle ja rajoittamaton kesto. Yleistuen tarveharkinnan ja nykyisen työmarkkinatuen tarveharkinnan erot on kuvattu sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveysvaliokunnalle toimittamassa asiantuntijalausunnossa (taulukko). Osittaisen yleistuen vanhempien tuloraja olisi korkeampi kuin nykyisen osittaisen työmarkkinatuen vanhempien tuloraja.

Nykyiseen peruspäivärahaan ei sovelleta odotusaikaa, tarveharkintaa, etuuden osittamista vanhempien taloudessa asumisen perusteella, ja sitä voi saada vain enimmäisajan. Jatkossa työssäoloehdon täyttäneen työttömän työnhakijan yleistukeen sovellettaisiin odotusaikaa, tarveharkintaa ja tuen osittamista vanhempien taloudessa asumisen perusteella. Nykyisestä peruspäivärahan enimmäismaksuajasta poiketen työssäoloehdon täyttäneen työttömän työnhakijan yleistuki olisi kestoltaan rajoittamaton.

Peruspäivärahaa nykyisin lisäpäiviltä saaville maksettaisiin yleistukea, joka olisi tasoltaan samansuuruinen kuin nykyinen peruspäiväraha ja johon sovellettaisiin tarveharkintaa.

Yleistukeen sovellettaisiin samoja työttömyysturvalain säännöksiä kuin ansiopäivärahaan siltä osin kuin kyse olisi työttömyysturvalain 1 luvun yleisten säännösten soveltamisesta, työttömyysturvalain 3 luvun etuuden saamisen yleisten rajoitusten soveltamisesta sekä työttömyysturvalain 4 luvun sovitellun ja vähennetyn työttömyysetuuden soveltamisesta. Työttömyyden perusteella yleistukea saavaa henkilöä koskisivat myös pääosin samat etuuden saamisen yleiset työvoimapoliittiset edellytykset, työllistymisen edistämiseen liittyvät palvelut ja työttömyysturvalain mukaiset seuraamukset kuin ansiopäivärahan saajaa työttömyysturvalain perusteella.

Jäljempänä tässä lausunnossa työttömyysetuudella tarkoitetaan ansiopäivärahaa, ehdotettua yleistukea sekä nykyistä peruspäivärahaa ja nykyistä työmarkkinatukea.

Asiantuntijalausunnot

Eeva Vartio

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.11.2025

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Soste, Nuorisoala ry ja Hyvil Oy esittävät lausunnoissaan yleistukeen ehdotetun odotusajan poistamista. Mainituissa lausunnoissa todetaan nuorten päätyvän toimeentulotukiasiakkaiksi odotusajan vuoksi. **Omaishoitajaliitto** esittää lausunnossaan, että odotusaikaa ei asetettaisi, jos henkilö olisi toiminut omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) määrittelemänä omaishoitajana vähintään odotusaikaa vastaavan ajan. Lausunnoissa esitetyn johdosta **sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että odotusajan poistaminen yleistuesta lisäisi etuusmenoa vuositasolla arviolta 48 miljoonalla eurolla. Työttömyysturvajärjestelmän ja yleistuen tavoitteena on muun muassa ohjata peruskoulutuksen varassa olevia henkilöitä työvoimapalveluiden ja työttömyysturvajärjestelmän piiristä hakeutumaan ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen. Kevään ja syksyn yhteishaun lisäksi koulutuksiin voi hakea myös jatkuvassa haussa. Päätoimisen opiskelun ajalta toimeentulo turvataan ensisijaisesti opintotuella. Ehdotetun odotusajan soveltamisessa ei ole ikärajaa. Hallituksen esityksen jaksossa 2.9.1 esitetyistä tilastotiedoista käy ilmi, että työmarkkinatuen odotusaika on asetettu useimmiten nuorille ja osuus pienenee vanhempiin ikäluokkiin mentäessä. Ehdotetun odotusajan kestoa lyhentäisi nykytilaa vastaavasti esimerkiksi työssäoloehtoon luettava työ sekä työttömyysetuuden saaminen ajalta ennen odotusajan alkamista.

Perustoimeentulotukea maksettiin 16–29-vuotiaille nuorille yhteensä 273 miljoonaa euroa vuonna 2023. Saajia tässä ikäryhmässä oli yhteensä 106 000 eli 12 prosenttia ikäryhmästä. Valtaosa nuorista saa toimeentulotukea vain lyhyen aikaa tilapäiseen tarpeeseen. Elämäntilanteita, joihin liittyy pitkittynyttä toimeentulotuen tarvetta, ovat usein pitkäaikaistyöttömyys, sairastaminen tai vanhemmuus. Nämä ryhmät ovat kuitenkin melko pieniä.[1] Hallituksen esityksessä HE 116/2025 vp laeiksi toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 10 §:n muuttamisesta toimeentulotuen hakijan velvollisuutta ilmoittautua työttömäksi kokoaikatyön hakijaksi vahvistettaisiin.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto esittää lausunnossaan, että yleistukeen sisällytetään lapsikorotus ja suojaosa sekä tuen vuosittainen indeksikorotus. Myös **Soste** esittää lausunnossaan yleistukeen lapsikorotusta ja vuosittain tehtävää indeksikorotusta. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että tavoitteena yksinkertaistaa työttömyysturvajärjestelmää ja lisätä työllisyyttä parantamalla työllistymiseen liittyviä kannustimia työttömyysturvan lapsikorotuksesta ja suojaosasta on luovuttu 1.4.2024 alkaen[2]. Lapsikorotuksen ja suojaosan palauttaminen ansiopäivärahaan ja sisällyttäminen yleistukeen lisäisi etuusmenoa arviolta vähintään 128 miljoonalla eurolla vuodessa, ja lisäksi muutoksella olisi työllisyyttä heikentävä vaikutus. Eduskunta on edellyttänyt (EV 83/2023 vp ─ HE 73/2023 vp), että valtioneuvosto seuraa näiden työttömyysturvaa koskevien muutosten vaikutuksia erityisesti lapsiperheiden toimeentuloon, eri työntekijäryhmien työllistymiseen kokoaika- ja osa-aikatyöhön ja eri sosiaaliturvaetuuksia koskevien muutosten mahdollisia yhteisvaikutuksia työttömyysetuuksia saavien toimeentuloon sekä ryhtyy tarvittaessa havaittujen ongelmien korjaamiseen ja kannustinloukkujen purkamiseksi siten, että työllistyminen sekä osa-aikaiseen että erityisesti kokopäiväiseen työhön on kaikissa tilanteissa etuuksien saajalle taloudellisesti kannattavaa. Lainmuutoksen[3], jonka tavoitteena on julkisen talouden tasapainottaminen, johdosta indeksitarkistusta ei tehdä vuosina 2024–2027 työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan, ja tässä esityksessä esitetyllä tavalla jatkossa tämä koskisi ansiopäivärahan perusosaa. Eduskunta on edellyttänyt (EV 84/2023 vp ─ HE 75/2023 vp), että valtioneuvosto seuraa aktiivisesti indeksijäädytyksen vaikutuksia eri etuudensaajaryhmiin ja eri sosiaaliturvaetuuksien muutosten kanssa mahdollisesti muodostuviin yhteisvaikutuksiin ja ryhtyy havaittujen ongelmien korjaamiseen.

[1] Mikkola, Hennamari - Sihvonen, Ella - Korpela, Tuija (toim.). Sosiaaliturvan toimivuus nuorten erilaisissa ja muuttuvissa elämäntilanteissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:40.
[2] Hallituksen esitys HE 73/2023 vp eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.
[3] Hallituksen esitys HE 75/2023 vp eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta.

Eeva Vartio

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.11.2025

Valiokunnalle toimitetuissa lausunnoissa (**Omaishoitajaliitto, STTK, Vammaisfoorumi ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, tutkimusjohtaja Anna-Maria Isola Itä-Suomen yliopisto, Työttömien Keskusjärjestö, Soste**) kiinnitetään huomiota ehdotetun tarveharkinnan tulorajaan ja sen määräytymisperusteisiin sekä vaikutuksiin tuensaajiin ja perheisiin. Omaishoitajaliitto esittää lausunnossaan, että tarveharkinnassa tulona ei otettaisi huomioon omaishoidon tuesta annetun lain mukaista hoitopalkkiota, joka maksetaan sopimusomaishoitajalle tai sijaisomaishoitajalle. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että yleistuen tarveharkinnassa huomioitavina maksamisajankohdan tilannetta vastaavina tuloina pidettäisiin kaikkia työttömän tuloja tulon lähteestä ja veronalaisuudesta riippumatta. Tarveharkinnassa tuloina ei otettaisi huomioon laissa erikseen mainittuja sosiaaliturvaetuuksia eikä valtioneuvoston asetuksessa mainittuja tuloja ja korvauksia. Tämä vastaisi nykyisen työmarkkinatuen tarveharkintaa. Ehdotetulla yleistuen tarveharkinnalla arvioidaan olevan vain vähäinen vaikutus perheen yleisen asumistuen tasoon tai toimeentulotuen hakemiseen, mikä johtuu siitä, että suuri osa tarveharkinnan tuloista huomioidaan näiden etuuksien saannissa ilman suojaosia. Yleistuen tarveharkinta koskisi sellaista henkilöä, jolla olisi työttömyyden aikana tulorajan ylittäviä jatkuvaluonteisia tuloja, joilla hän pystyisi turvaamaan perustoimeentuloaan työttömyyden aikana. Ehdotetun tarveharkinnan ei arvioida heikentävän olennaisella tavalla yleistuen saajan kykyä vastata lapsen huollosta. Tarveharkinnassa huomioitava tulo alkaisi vähentää yleistuen määrää vasta tulorajan (311 euroa kuukaudessa) ylityttyä. **Perustuslakivaliokunnan** mielestä esitetyn sääntelyn tarveharkintaisuutta voidaan pitää perustuslain 19 §:n 2 momentin kannalta ongelmattomana (PeVL 41/2025 vp).

Vammaisfoorumi ry ja Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin esittävät lausunnoissaan, että yleistukilaissa huomioitaisiin yksilön toimintakyky ja työkyky. **Kuntaliitto** toteaa lausunnossaan, että esitys ei selvennä niiden sairauslomalla olevien tilannetta, joilla ei ole enää oikeutta sairauspäivärahaan. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että nykytilaa vastaavasti osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työnhakijan ei tarvitsisi hakea kokoaikatyötä, vaan työkykyä vastaavan osa-aikatyön hakeminen olisi riittävää. Yleistukeen sovellettaisiin työttömyysturvalain 2 ja 2 a luvun säännöksiä yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä ja työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä. Arvioitaessa työttömyysturvalain 2 a luvun säännösten nojalla, onko henkilöllä ollut pätevä syy menettelylleen, otettaisiin nykytilaa vastaavasti huomioon henkilön työkyky. Yleistukeen ei esitetä nykytilaan verrattuna muutoksia siihen, miten työkyvyttömyys vaikuttaa oikeuteen saada työttömyyden perusteella etuutta, joten yleistukeen sovellettaisiin, mitä työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:ssä säädetään työkyvyttömyydestä. Edellä todetun johdosta työkyvyttömällä henkilöllä ei olisi oikeutta yleistukeen ja työkyvyttömänä pidettäisiin henkilöä, joka saisi etuutta täyden työkyvyttömyyden perusteella.

Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin toteaa lausunnossaan, että esitys on ristiriidassa perustuslaillisten oikeuksien kanssa. **Perustuslakivaliokunta** katsoo kuitenkin lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry tuo lausunnossaan esille etuuden omavastuuaikaa koskevan muutoksen verrattuna nykyiseen peruspäivärahaan ja ansiopäivärahaan, ja ehdottaa, että käsittelyyn tulisi ottaa työttömyyskassojen ehdotus siitä, että kassan jäsenyysaika laskettaisiin samalla tavalla kuin työssäoloehto. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa seuraavaa. Voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan peruspäivärahan saaja, jolla täyttyy työttömyyskassan jäsenyysehto kesken peruspäivärahakauden, siirtyy ansiopäivärahalle eikä hänelle aseteta omavastuuaikaa ansiopäivärahaan. Ansiopäivärahan enimmäisajasta kuitenkin vähennetään henkilölle maksetut peruspäivärahan enimmäisaikapäivät, jolloin peruspäivärahaa parempitasoisen ansiopäivärahan saamiseen vaikuttaa esimerkiksi jäsenyysehdon täyttymisen hetki ja työttömyyden kesto ansiopäivärahalle siirtymisen jälkeen. Työssäoloehdon täyttäneelle henkilölle asetettaisiin yleistukeen omavastuuaika, ja kun tällaisen henkilön työttömyyskassan jäsenyysehto täyttyisi, hänelle asetettaisiin omavastuuaika ansiopäivärahaan. Yleistuessa ei olisi enimmäismaksuaikaa. Työssäoloehdon täyttäneelle henkilölle maksettuja yleistukipäiviä ei vähennettäisi ansiopäivärahan enimmäisajasta, jolloin henkilö voisi saada ansiopäivärahaa koko enimmäisajalta työttömyyden jatkuessa. Työttömyyskassojen yhteisjärjestön lausunnossa mainitun työttömyyskassojen ehdotuksen osalta sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että kyse olisi yleistukivalmistelua olennaisesti laajempien muutosten tekemisestä eikä ehdotus koske tätä esitystä.

Eeva Vartio

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.11.2025

Muun muassa **Omaishoitajaliitto, Vammaisfoorumi, Nuorisoala ry ja Soste** esittävät valiokunnalle yleistuen saamisen niin sanottujen työvoimapoliittisten edellytysten muuttamista. Hallituksen esityksen mukaan yleistukeen sovellettaisiin samoja työvoimapoliittisia edellytyksiä kuin työttömyysturvan ansiopäivärahaan. Työvoimapoliittisten edellytysten eriyttäminen ansiopäivärahassa ja yleistuessa vähentäisi sosiaaliturvajärjestelmän selkeyttä.

Sekä **Omaishoitajaliitto** että **Vammaisfoorumi** esittävät, että järjestöjen edustamien henkilöiden kohdalla osa-aikaisen työn hakemisen tulisi olla riittävää työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Työttömyysturvalain ja ehdotetun yleistukilain mukaan työttömyysetuuden saaminen edellyttää sitä, että työnhaun ja mahdollisen työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön. Säännös koskee työnhaun tavoitetta, eikä säännöstä sovellettaessa arvioida esimerkiksi henkilön työkykyä (poikkeuksena työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavat työnhakijat). Tavoitteena on, että jokainen työttömyysetuutta saava henkilö työllistyy hänelle sopivaan työhön eikä hänellä enää ole tarvetta turvata toimeentuloaan työttömyysetuudella.

Työnhakijalle asetettavista työnhakuun ja työllistymiseen liittyvistä velvollisuuksista säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa. Näihin toimiin kuuluu muun muassa työllistymissuunnitelmaan sisällytettävä velvollisuus hakea työmahdollisuuksia. Lisäksi työvoimaviranomainen voi osoittaa työnhakijan hakemaan tiettyä yksilöityä työpaikkaa. Velvollisuuksien laiminlyömisen seurauksista (korvauksettomista määräajoista ja työssäolovelvoitteesta) säädetään työttömyysturvalaissa.

Hallitus on esittänyt eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 108/2025 vp, että työnhakuvelvollisuutta ei sisällytetä työnhakijan työllistymissuunnitelmaan, jos työnhakija on osa-aikaisessa työssä, eikä muun työn vastaanottaminen samanaikaisesti ole mahdollista hänen työkykynsä huomioon ottaen. Tämä säännös olisi uusi. Työnhakijan työkyky otettaisiin muutoinkin huomioon työnhakuvelvollisuuden määrää (kuinka montaa työmahdollisuutta työnhakijan on haettava) asetettaessa. Tältä osin esitetty säännös vastaisi asiasisällöltään nykytilaa. Lisäksi työttömyysturvalaissa säädetään työnhakijan työkyvyn huomioon ottamisesta harkittaessa, tuleeko työnhakijalle asettaa työttömyysturvaseuraamus työnhakuun tai palveluihin liittyvän laiminlyönnin takia. Myöskään näihin säännöksiin ei ole ehdotettu sisällöllisiä muutoksia.

Omaishoitajan työttömyysturvaoikeuteen sovelletaan työttömyysturvalain niin sanotussa omassa työssä työllistymistä koskevia säännöksiä. Henkilön katsotaan työllistyvän omassa työssään päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle, eikä hänellä tällöin ole oikeutta työttömyysetuuteen. Muussa tapauksessa omaishoito ei ole esteenä työttömyysetuuden maksamiselle. Yleistukilain valmistelussa ei ole arvioitu omassa työssä työllistymistä koskevien säännösten mahdollisia muutostarpeita.

Nuorisoala ry puolestaan esittää muutoksia koulutusta vailla olevia nuoria koskevaan velvollisuuteen hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Valtioneuvoston kanslian tilaaman tutkimuksen (2022) mukaan hakuvelvoitteen säilyttäminen on perusteltua, mutta tutkimuksessa havaittiin eräitä kehittämistarpeita. Hallitus on esittänyt muutoksia hakuvelvollisuuteen eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 108/2025 vp.

Soste kiinnittää lausunnossaan huomiota työnhakijalla asetettavien velvollisuuksien suhteesta esimerkiksi työnhakijan perhetilanteeseen ja hoivavastuuseen. Työvoimapalveluiden tavoitteena on tukea osittain työtöntä löytämään kokoaikaista työtä. Myös työttömyysturvajärjestelmällä etuuden saamiseen liittyvine ehtoineen on sama tavoite. Esimerkiksi lasten ja muiden läheisten hoitamisen aikainen toimeentulo on tarvittaessa tarkoitus turvata muilla tukimuodoilla. Työttömyysturvalain 2 a luvun 5 ja 13 §:ssä on kuitenkin säädetty, että henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työstä, jos hänelle ei varata kohtuullista aikaa lastenhoidon tai muun hänestä riippuvaisen läheisen hoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen.

Työttömyysturvalain 2 a luvun 5 ja 13 § koskevat varmasta työpaikasta kieltäytymistä ja työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittaman työpaikan hakemista, eikä näihin säännöksiin ole ehdotettu sisällöl-

Eeva Vartio

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.11.2025

lisiä muutoksia eduskunnan käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä HE 108/2025 vp, vaikka seuraamusjärjestelmään muutoin onkin ehdotettu muutoksia mainitussa hallituksen esityksessä. Työllistymissuunnitelmaan sisällytettävän työnhakuvelvollisuuden osalta tilanne on toisenlainen, koska työnhakija valitsee itse työpaikat, joita hän haluaa hakea. Tällöin työnhakijalla on mahdollisuus ottaa huomioon erilaisia elämäntilanteeseensa liittyviä seikkoja.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto toteaa lausunnossaan, että aluehallintoviraston toimivaltaa työvoimaviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskuksen) ja 1.1.2026 alkaen Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen toimintaa valvovana viranomaisena ei mainita ehdotetussa yleistukilaissa. Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että sen toimivalta valvojana on johdettavissa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja työttömyysturvalain säännöksistä. Aluehallintoviraston (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontaviraston) toimivalta ja rooli olisi kuitenkin hyvä käydä selkeämmin ilmi ehdotetun yleistukilain säännöksistä samalla tavalla kuin työttömyysturvalaissa on säädetty.

Työ- ja elinkeinoministeriö on tätä vastinetta laadittaessa katsonut, että aluehallintoviraston ehdotus on perusteltu, vaikka ministeriö samalla yhtyy aluehallintoviraston näkemykseen siitä, että aluehallintoviraston toimivalta olisi johdettavissa muusta lainsäädännöstä. Ministeriön näkemyksen mukaan työttömyysturvalain 11 luvun 4 d §:ää vastaava säännös olisi kuitenkin perusteltua lisätä yleistukilakiin. Ministeriö katsoo, että tämä voitaisiin toteuttaa lisäämällä ehdotetun yleistukilain 34 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

34 §

Työvoimapoliittinen lausunto ja ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 11 luvussa säädetään työvoimapoliittisen lausunnon antamisesta.

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

Tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselle säädettyjen tehtävien valvontaan sovelletaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 25 ja 26 §:ää.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että edellä kuvattu muutos olisi yleistukilain toimeenpanoa selkeyttävä, eikä merkitsisi muutosta hallituksen esityksen asiasisältöön tai muutosten vaikutuksista esitettyyn arvioon. Aluehallintovirasto hoitaa jo nykyisin vastaavaa tehtävää peruspäivärahan ja työmarkkinatuen osalta.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan yksilön ja julkisen vallan oikeuksien ja velvoitteiden tulee olla tasapainossa. Yksilöllä on oikeus yhteiskunnan tukeen sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei kykene huolehtimaan itsensä ja läheistensä toimeentulosta. Samalla työkykyisen ja työikäisen velvollisuus on osallistua työmarkkinoille ja tehdä voitavansa työkykynsä ja työmarkkina-asemansa parantamiseksi. Hallitus uudistaa sosiaaliturvaa siten, että järjestelmä on yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan perusturvaetuuden myöntämisen ehdot ja perusteet ovat erilaiset riippuen elämäntilanteesta. Etuuden nostaminen velvoittaa osallistumaan työnhakuun, tarjottuihin palveluihin tai muihin erikseen mainittuihin velvoitteisiin, kuten koulutukseen tai kuntoutukseen. Yhteen perusturvaetuuteen siirrytään vaiheittain tukien määräytymisperusteita yhdistämällä valtion talouden nykytila huomioiden.

Eeva Vartio

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.11.2025

Omaishoidon tuki on hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluva määrärahasidonnainen palvelu. Omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) säädetään myöntämisen edellytyksistä ja hyvinvointialueet määrittelevät tarkemmat kriteerit lain sallimissa rajoissa. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on useita kirjauksia omaishoidon kehittämisestä ja omaishoitajien tukemisesta. Hallituksen esityksessä HE 110/2025 vp eduskunnalle laeiksi omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:n ja perhehoitolain 12 §:n muuttamisesta ehdotetaan, että omaishoidon tuen vähimmäispalkkiota korotetaan.

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Työnhakukeskustelut (aktivointijakso)

Hyvinvointialue Hyvil Oy, SOSTE, Vammaisfoorumi, Kunta- ja hyvinvointialuetyöntekijät KT ja Kuntaliitto nostivat lausunnoissaan esiin keskustelun järjestämispaikkaan ja järjestämistapaan liittyviä huomioita, joiden mukaan sääntelyssä ei tulisi yksityiskohtaisesti ottaa kantaa siihen, missä kasvokkaiset tapaamiset tapahtuvat ja keskustelut tulisi aina järjestää tarkoituksenmukaisimmalla tavalla jättäen työvoimaviranomaiselle harkintavaltaa järjestämistapaan. Esimerkiksi liian pitkä asiointimatka tai liikkumiseen liittyvät rajoitteet olisi huomioitava. Muutokset voisivat johtaa tilanteeseen, jossa työnhakukeskustelua ei voisi enää järjestää verkostomaisesti työnantajan tiloissa, jos työnhakija olisi työhönvalmennuspalvelussa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa keskustelujen järjestämispaikasta, että työvoimaviranomaisella olisi eri vaihtoehtoja ja harkintaa keskustelujen järjestämiseen. Työvoimaviranomainen voisi järjestää keskustelut myös muussa asiointipisteessä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sellaista fyysistä toimipistettä, tilaa, yhteistilaa tai muuta vastaavaa tilaa, mikä ei olisi työvoimaviranomaisen pää- tai sivutoiminen toimipiste, mutta jossa työvoimaviranomainen toimisi pääsääntöisesti tai tilapäisesti yksin tai yhdessä muiden viranomaisten tai tahojen kanssa. Järjestämistavasta sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että keskustelut voisi järjestää muuten kuin kasvokkain, jos se olisi tarkoituksenmukaisempi tapa asioida painavasta syystä. Painava syy olisi esimerkiksi tiedossa oleva työttömyyden päättyminen, alkava perhevapaa, varusmiespalvelus tai siviilipalvelus taikka työnhakijan terveydentilaan liittyvä tilapäinen tai pysyvä liikuntakyvyn este, mikä ei mahdollistaisi saapumista paikan päälle. Painava syy voisi olla myös jotakin muuta.

Hyvilin näkemyksen mukaan työvoimaviranomaisen tehtävä keskusteluissa varmistaa, että työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseksi on selvitetty hänen työnhakuunsa ja työllistymiseensä vaikuttavat työ- ja toimintakyky, ei ole selkeä. Lausunnon mukaan muotoilu voisi johtaa lisääntyvään asiakkaiden poisohjaukseen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla oleviin sote-palveluihin ja tällaista sääntelyä pitäisi välttää.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että ehdotetut niin sanotun aktivointijakson keskustelut ovat työnhakijan normaalin palveluprosessin mukaisia tapaamisia. Tapaamisten sisältöön ehdotetaan muutoksia, jotka vastaisivat paremmin työnhakijan pitkittyneeseen työttömyyteen. Työvoimaviranomaisen on ilman ehdotettuja muutoksiakin otettava palvelutarvearviossa huomioon työnhakijan työ- ja toimintakyky. Aktivointijaksolla tulisi varmistaa, että tämä arvio on tehty ja että se on ajantasainen. Työvoimaviranomaisen tehtävänä on myös ilman ehdotettuja muutoksia jo nykyisinkin antaa asiakkaalle tietoa ja tarvittaessa ohjata asiakas muun viranomaisen palvelujen piiriin, jos asiakkaan palvelutarve sitä edellyttää. Lisäksi jo nykyisin palvelutarpeen selvittämiseksi työnhakija voidaan ohjata työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin sekä muihin asiantuntija-arviointeihin. Kyse ei ole poisohjauksesta, vaan ohjauksesta oikeiden palvelujen piiriin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon mukaan esityksessä ei säädetä siitä, milloin uusi aktivointijakso alkaisi ensimmäisen järjestetyn aktivointijakson jälkeen. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että kyse on väärinkäsityksestä ja ehdotetun 32 a §:n 3 momentin mukaan työvoimaviranomaisen olisi järjestettävä aktivointijakso aina vähintään kerran 24 kuukauden aikana, jos yleistuen saajan työttömyys pitkittyisi.

KEHA-keskus esittää lausunnossaan eräitä pykälien tulkintaan tai täydentämiseen liittyviä huomioita ja tarpeita. KEHA-keskus katsoo lausunnossaan, että painavana syynä järjestää työnhakukeskustelu muulla tavalla kuin toimipisteessä ei voitaisi pitää taloudellisia syitä. KEHA-keskus katsoo myös, että ilmaisut ”riittävän

ajoissa” ja ”tarpeeksi aikaa” jättäisivät laajan tulkinnanvaran ja johtavaisivat erilaisiin alueellisiin soveltamiskäytäntöihin. Lisäksi KEHA-keskus esittää, että 32 b §:n 1 momentissa pitäisi viitata myös työllistymissuunnitelmaa koskevaan 38 §:ään.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että säännöskohtaisissa perusteluissa on lueteltu useita esimerkkejä siihen, mitä voitaisiin pitää painavana syynä. Lisäksi perusteluissa on erikseen nimenomaisesti todettu, että painava syy voi olla myös jotakin muuta kuin mitä siinä on esimerkinomaisesti esitetty. Perustelujen ilmaisuille ”riittävän ajoissa” ja ”tarpeeksi aikaa” ei ole tarkoitus määritellä tarkempaa aikaa, koska se voi vaihdella tapauskohtaisesti. Niitä arvioidaan suhteessa siihen, että työnhakija saisi järjestettyä asiointinsa toimipisteeseen. Niillä ei myöskään rajoiteta hallintolain (434/2003) mukaista kutsukirjeen lähettämisen aikamäärettä. Ehdotetussa 32 §:ssä puolestaan viitataan järjestämislain 35 §:ään, jonka mukaan työnhakukeskustelussa laaditaan tai tarkistetaan työllistymissuunnitelma. Siten järjestämislain 38 §:ää sovellettaisiin työllistymissuunnitelmaan ilman, että sitä mainitaan erikseen ehdotetussa pykälässä.

KEHA-keskus nostaa lausunnossaan esille myös ehdotetun järjestämislain 32 b:ssä säännöskohtaisten perustelujen kohdan ”jaksoon kuuluvien kahden seuraavan työnhakukeskustelun sisällöstä ei säädettäisi tarkemmin”. **Sosiaali- ja terveysministeriö** toteaa, että tältä osin KEHA-keskuksen huomio on oikea, ja alle 25-vuotiailla jaksoon kuuluu enemmän kuin kaksi työnhakukeskustelua. Pykälässä muotoilu on kuitenkin oikein ja se koskee selkeästi jakson ensimmäistä keskustelua. Perusteluissa pitäisi lukea, että ”jaksoon kuuluvien seuraavien työnhakukeskustelujen sisällöstä ei säädettäisi tarkemmin”.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää lausunnossaan (TyVL 10/2025 vp) huomiota yleistuen ehdotettuun rajoittamattomaan kestoon, kuten myös **professori Heikki Hiilamo** lausunnossaan. Lausunnoissa viitataan nykyisen työmarkkinatuen pitkäaikaiseen saantiin. Pitkälle työttömyydelle altistavat useimmiten alhainen koulutustaso, vähäinen työuran aikana tapahtuva kouluttautuminen, epäyhtenäinen työura ja sairausdiagnoosi[4]. Vammaisfoorumi esittää, että lakiin kirjattaisiin velvoite moniammatilliseen yhteistyöhön erityisesti silloin, kun henkilöllä on vamma tai pitkäaikaissairaus.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetun niin sanotun aktivointijakson tavoitteena on aktivoida työnhakijaa, selvittää työttömyyden syitä ja tukea henkilökohtaisemmin yleistuen saajien työllistymistä. Alle 25-vuotiaiden osalta aktivointijakson tavoitteena on lisäksi vähentää työttömyydestä johtuvaa nuorten syrjäytymisriskiä ja nuorisotyöttömyyttä. Vuoden 2025 alusta voimaan tulleen työllistymisen monialaisen edistämisestä annetun lain (381/2023) mukaan työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallissa työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömän monialaisen palvelutarpeen, suunnittelevat ja yhteensovittavat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelut kokonaisuuksiksi sekä vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Työttömän työllistyminen edellyttää yhteistoimintamallin mukaista palvelujen yhteensovittamista, jos työllistymisen esteenä ovat työllistymiseen vaikuttavat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla. Siten lakiin on jo kirjattu velvoite moniammatilliseen yhteistyöhön.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 103 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan työvoimaviranomainen voi myöntää kulukorvausta henkilöasiakkaalle, joka osallistuu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovittuun työllistymistä tukevaan palveluun. Tällaisena palveluna ei pidetä osallistumista alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun. Näin ollen harkinnanvaraista kulukorvausta ei voitaisi maksaa myöskään tässä esityksessä ehdotettuun kasvokkain järjestettävään työnhakukeskusteluun.

Kasvokkaisesta tapaamisesta kieltäytymiselle pitäisi löytyä laissa edellytetty painava syy, jonka perusteella työvoimaviranomainen voisi järjestää keskustelun etätapaamisena. Jos työnhakija ei toimi työvoimaviran-

[4] TEM-analyyseja 114/2023. Pitkä työttömyys. Tallamaria Maunu – Heikki Räisänen – Mika Tuomaala.

omaisen edellyttämällä tavalla, hänelle voi tulla asetettavaksi korvaukseton määräaika (eli niin sanottu karenssi) tai työssäolovelvoite (eli oikeus työttömyysetuuteen lakkaa toistaiseksi). Seuraamuksia asetettaessa ei harkita sitä, millä tavoin tapaaminen työvoimaviranomaisen kanssa olisi tullut järjestää.

Vaikutukset työvoimaviranomaisiin

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos nostaa lausunnossaan esiin, että esityksessä ei esitetä lisäresursseja henkilökohtaiseen palveluun eikä arvioida, kuinka suuri osa yleistuen saajista olisi aktivointijakson piirissä tai miten työnhakukeskustelut nykyisin toteutuvat eri asiakasryhmillä esimerkiksi työttömyyden keston tai iän mukaan. **Kuntaliiton** näkemyksen mukaan esitys lisää tosiasiallisesti työvoimaviranomaisten työtä ja hallinnollista kuormaa sekä myös tilatarvetta. **STTK** katsoo, että erityisesti uusille työnhakukeskusteluille tulisi selkeämmin osoittaa lisäresursseja, koska esityksessä lisättäisiin kasvokkain tapahtuvia työnhakukeskusteluja.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esityksessä ei esitetä lisäresursseja henkilökohtaiseen palveluun, koska arvioidun lisätyön määrän arvioidaan olevan korkeintaan vähäinen. Ehdotus yleistuen aktivointijaksosta ei lisäisi työvoimaviranomaisten järjestämien asiakastapaamisten lukumäärää. Lisäksi, kuten esityksessä on arvioitu, kasvokkaisten tapaamisten järjestäminen ei arvion mukaan estyisi toimitilaresurssien niukkuuden vuoksi. Työvoimaviranomaisten toimitilojen riittävyyttä tullaan tarkastelemaan säännöllisesti työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 23 §:n mukaisissa yhteistyö- ja seurantakeskusteluissa.

Syyskuun 2025 tilastojen mukaan 6000 alle 25-vuotiasta kuuluisi aktivointijakson alkamisen piiriin. Ensimmäisen aktivointijakson loppuun asti palveltavia alle 25-vuotiaita olisi 900 henkilöä. Yli 25-vuotiaista 92 300 työtöntä työnhakijaa aloittaisi aktivointijakson ja heistä jakson loppuun asti palveltavana olisi 57 000 henkilöä. Yhteensä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin yli 25-vuotiaille 224 000 kappaletta ja alle 25-vuotiaille 18 000, mikä tarkoittaa yhteensä 242 000 työnhakukeskustelua. Nämä olisivat siis normaalin palveluprosessin toimeenpanoa ja aktivointijaksolla nämä keskustelut tulisi järjestää lähtökohtaisesti läsnä. Läsnä järjestettävien tapaamisten määrään vaikuttaisi se, kuinka monella työnhakijalla katsottaisiin olevan laissa edellytetty syy järjestää keskustelut muulla tavalla.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT ei kannata ehdotettua työttömän aktivointijaksoa koskevaa sääntelyä, vaan sääntelyä tulisi purkaa, jotta työvoimaviranomainen voisi suunnata resurssejaan tarkoituksenmukaisesti. **Terveyden ja hyvinvoinnin laitos** katsoo, että hallituksen esitysten HE 108/2025 vp, HE 112/2025 vp ja HE 116/2025 vp yhteisvaikutusten arvioinnissa esitetty arvio työvoimaviranomaisen työmäärän vähenemisestä noin 450 henkilötyövuodella antaa ylioptimistisen kuvan uudistuksen henkilöstövaikutuksista ja viranomaisten toimeenpanokyvystä tilanteessa, jossa työnhakukeskustelut eivät toteudu lain edellyttämällä tavalla. Myös **STTK** nostaa lausunnossaan esiin työvoimapalveluiden aliresursoinnin. **Hyvil** katsoo, että esitys olisi vähintään joiltakin osin ristiriidassa eduskunnassa samaan aikaan käsittelyssä olevan hallituksen esityksen eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2025 vp) työvoimapalvelujen palveluprosessin joustavoittamistavoitteen kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esityksessä HE 108/2025 vp esitetään lisättäväksi työvoimaviranomaisten harkintavaltaa ja merkittävää 572 henkilötyövuoden vähennystä työvoimaviranomaisen tehtäviin. Se vastaisi 34,3 miljoonaa euroa. Kuitenkin rahoitusperiaatteen nojalla katsotaan, että kunnilla ei olisi tosiasiallisia edellytyksiä suoriutua lakisääteisistä tehtävistään ilman, että selvitysten perusteella havaittu työvoimapalvelujen henkilöasiakaspalvelun resurssivaje huomioitaisiin tässä yhteydessä. Näin ollen työvoimaviranomaisten valtionosuusrahoitusta vähennettäisiin ehdotettujen muutosten takia 1,08 miljoonalla eurolla, mikä vastaa vain 18 henkilötyövuotta. **Sosiaali- ja terveysministeriö** katsoo, että esityksessä HE 112/2025 vp ehdotetut muutokset eivät ole ristiriidassa mainitun esityksen HE 108/2025 vp tavoitteiden kanssa. Ehdotetut muutokset palveluprosessiin koskevat työnhakukeskustelujen järjestämistapaa ja sisältöä siinä vaiheessa, kun työnhakijan työttömyys on jo pitkittynyt. Tässä esityksessä ei ehdoteta järjestettäväksi lisää keskusteluja, vaan kyseessä on työnhakijan normaalin palveluprosessin mukaiset tapaamiset, joiden järjestämistapaan ja sisältöön ehdotetaan muutoksia, jotka vastaisivat paremmin työnhakijan pitkittyneen työttömyyden tilanteeseen.

Muuta lausunnoista

Eeva Vartio

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.11.2025

Työllisyysrahaston lausunnossa kuvataan työantajan työttömyysturvan omavastuumaksun määräämistä ehdotetun lainsäädännön siirtymävaiheessa. Työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan peruspäivärahaan sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy Työllisyysrahaston lausunnossaan esittämiin näkemyksiin omavastuumaksusta lisäpäivämenosta ja omavastuumaksusta työttömyyspäivärahamenosta. Jos henkilö on saanut peruspäivärahaa ja on siirtynyt lisäpäiville ennen 1.5.2026, omavastuumaksu voi tulla määrättäväksi. Omavastuumaksu työttömyyspäivärahamenosta henkilön saadessa peruspäivärahaa tulee määrättäväksi vain niissä tilanteissa, joissa henkilö täyttää pääteiän voimassa olevan lain aikana ennen 1.5.2026.

Yhteenveto työnhakijan palveluprosessia, työnvälityspalveluiden kehittämistä ja työttömyysturvaseuraamuksia sekä toimeentulotukea koskevien muutosten yhteisvaikutuksista

Sosiaali- ja terveysministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö ovat valmistelleet julkisesti saatavilla olevan arviointimuistion yhteisvaikutuksista. Muistiossa tarkastelussa ovat tämän hallituksen esityksen lisäksi hallituksen esitykset eduskunnalle HE 108/2025 vp työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi ja HE 116/2025 vp laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta.

Pelkästään peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhdistämisen uudeksi yleistuki-nimiseksi etuudeksi ei arvioida aiheuttavan tarvetta toimeentulotukeen. Yleistuen tarveharkinta vaikuttaa vain henkilöihin, joilla on muita tuloja eli muutokset kohdistuvat todennäköisemmin sellaisiin työttömiin, jotka eivät ole lähtökohtaisesti oikeutettuja toimeentulotukeen.

Työttömyyden perusteella yleistukea tai ansiopäivärahaa saavaa henkilöä koskisivat pääosin samat etuuden saamisen työvoimapoliittiset edellytykset sekä yleistukilain ja työttömyysturvalain mukaiset etuusseuraamukset.

Työttömyysturvaseuraamusten muutosten ei arvioida lisäävän asetettavien seuraamusten määriä. Etuusseuraamuksia kuitenkin asetettaisiin nykyisestä poiketen jo ensimmäisestä työnhakuun, työvoimapalveluihin ja työnhakuun liittyvästä laiminlyönnistä. Lisäksi työssäolovelvoitteiden (eli etuusoikeuden toistaiseksi voimassa olevien lakkautusten) määrä kasvaisi.

Työttömyysturvaseuraamuksia ei nykyisin eikä esitettyjen muutosten toteutuessa asetettaisi ilman, että työnhakijalle on ollut tarjolla jokin työnhakijan palveluprosessiin kuuluva toimi, jonka hän on laiminlyönyt. Muiden työvoimapalveluiden ja työnhakuun liittyvien toimien osalta työnhakijalta voitaisiin edellyttää muun muassa palveluun hakemista taikka sitä, että työnhakija hakee tiettyä määrää työmahdollisuuksia. Palveluun valitsematta jääminen tai työnhaun tuloksettomuus ei kuitenkaan johtaisi työttömyysetuuden menettämiseen.

Kansaneläkelaitos harkitsisi, tuleeko toimeentulotuen määrää alentaa asetetun työttömyysturvaseuraamuksen takia. Jos toimeentulotuen saaja menettäisi oikeutensa työttömyysturvan ansiopäivärahaan tai yleistukeen, toimeentulotuen perusosaa voitaisiin toimeentulotukea koskevan hallituksen esityksen mukaan alentaa ansiopäivärahan tai yleistuen menettämisen keston perusteella porrastettuna 20 tai 40 prosentilla enintään kuuden kuukauden ajalta. Toimeentulotuen alentaminen ansiopäiväraha- tai yleistukioikeuden menettämisen perusteella olisi lähtökohtana, mutta laissa säädettäisiin tietyistä poikkeuksista.

Työttömyysturvaseuraamusten asettamisen on tarkoitus johtaa nykyistä johdonmukaisemmin toimeentulotuen määrän alentamiseen. Vaikka asetettavien työttömyysturvaseuraamusten määrän arvioidaan pysyvän nykyisellään, työssäolovelvoitteiden (eli oikeus ansiopäivärahaan tai yleistukeen lakkaa toistaiseksi) määrä kasvaisi arviolta noin 8 000:sta noin 15 000:een. Sellaisia uusia työnhakijoita, joille muutosten yhteisvaikutuksena asetettaisiin työssäolovelvoite ja jotka olisivat toimeentulotukeen liittyvän perusosan alentamisen harkinnan piirissä, arvioidaan olevan vuosittain noin 4 200.

Eeva Vartio

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, kuuleminen 17.11.2025

Kolmen esityksen kokonaisuuden arvioidaan heikentävän oikeutta sosiaaliturvaan suoraan vain toimeentulotuen perusosaan esitetyn 2–3 prosentin tasomuutoksen osalta. Muulta osin työttömillä tai työvoimaviranomaiseen työnhakijaksi ohjattavilla toimeentulotukea hakevilla henkilöillä olisi mahdollisuus omalla menettelyllään toimia siten, ettei henkilö menetä oikeuttaan työttömyysetuuteen eikä toimeentulotuen määrään tehdä 20 tai 40 prosentin leikkausta.

Niiden henkilöiden osalta, jotka nykyisin ovat hakeneet toimeentulotukea mutta eivät ole ilmoittautuneet työnhakijoiksi, muutokset johtaisivat siirtymiseen viimesijaiseksi tarkoitetulta toimeentulotuelta syyperusteisen etuuden (työttömyysturvan) ja työvoimapalveluiden piiriin.

LAATI: neuvotteleva virkamies Eeva Vartio, STM
hallitusneuvos Timo Meling, TEM
johtava asiantuntija Anna Aaltonen, TEM
erityisasiantuntija Toni Ruokonen, TEM